

AUDIOVIZUÁLNA A MEDIÁLNA POLITIKA

Audiovizuálnu politiku v EÚ upravujú články 167 a 173 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Kľúčovou súčasťou právnych predpisov v tejto oblasti je smernica o audiovizuálnych mediálnych službách, ktorej revízia prebieha (2018). Hlavným nástrojom EÚ na podporu tohto odvetvia (predovšetkým filmového priemyslu) je podprogram MEDIA, ktorý je súčasťou programu Tvorivá Európa. V Charte základných práv Európskej únie sa požaduje rešpektovanie „slobody a plurality médií“.

PRÁVNY ZÁKLAD

V Rímskej zmluve sa nestanovili žiadne priame právomoci v oblasti audiovizuálnej a mediálnej politiky a nestanovujú sa ani v ZFEÚ. Jurisdikcia týkajúca sa mediálnej politiky vyplýva z rozličných článkov ZFEÚ s cieľom vytvárať politiky pre rozličné sektory mediálnych a komunikačných technológií. Je to nevyhnutné vzhľadom na zložitú povahu mediálneho tovaru a služieb, ktoré nemožno definovať ani ako výlučne kultúrny tovar, ani jednoducho ako hospodársky tovar. Právny základ je obsiahnutý v ZFEÚ vo forme článkov 28, 30, 34, 35 (voľný pohyb tovaru); 45 – 62 (voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu); 101 – 109 (politika hospodárskej súťaže); 114 (technologická harmonizácia alebo využívanie podobných technologických noriem, napríklad pri internetovej tvorbe); 165 (vzdelávanie); 166 (odborné vzdelávanie); 167 (kultúra); 173 (priemysel) a 207 (spoločná obchodná politika).

CIELE

EÚ podľa článku 167 ZFEÚ podporuje spoluprácu medzi členskými štátmi a v prípade potreby podporuje a dopĺňa ich činnosť v oblasti umeleckej a literárnej tvorby vrátane audiovizuálnej oblasti. Úlohou EÚ v audiovizuálnej oblasti je vytvoriť jednotný európsky trh audiovizuálnych služieb. Zohľadnenie kultúrnych aspektov sa takisto vyžaduje vo všetkých politikách. Rozhodnutia sa prijímajú podľa riadneho legislatívneho postupu.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Regulačný rámec

1. Smernica o audiovizuálnych mediálnych službách

Vývoj nových technológií rozhlasového a televízneho vysielania v 80. rokoch minulého storočia viedol k zvýšeniu počtu komerčných televíznych staníc v Európe, ktorých vysielanie bolo možné prijímať v niekoľkých krajinách. Vznikla tým potreba stanoviť

spoločné minimálne normy, ktoré boli prvýkrát stanovené v smernici o televízii bez hraníc (TVwF) (89/552/EHS). Pri prvej revízii v roku 1997 bola zavedená zásada krajiny pôvodu, podľa ktorej vysielatelia patria do jurisdikcie členského štátu, v ktorom majú sídlo. Nové služby, ako je „video na požiadanie“ (VOD) dostupné prostredníctvom internetu, boli pridané v rámci revízie v roku 2007. Táto smernica bola kodifikovaná v roku 2010 a premenovala sa na smernicu o audiovizuálnych mediálnych službách.

Zo správy Komisie o uplatňovaní smernice o audiovizuálnych mediálnych službách z roku 2012 a z diskusií po uverejnení zelenej knihy Komisie z roku 2013 s názvom Príprava na plne konvergovaný audiovizuálny svet: Rast, tvorba a hodnoty sa ukázalo, že audiovizuálne mediálne služby sa zblížujú a že spôsob, akým sa tieto služby využívajú a poskytujú, sa neustále mení v súlade s technologickým vývojom.

S cieľom aktualizovať regulačný rámec a držať krok s najnovším vývojom zverejnila Komisia 26. mája 2016 nový legislatívny návrh na zmenu smernice o audiovizuálnych mediálnych službách. Trojstranné medziinštitucionálne rokovania o znení sa skončili 6. júna 2018. Hlavné prvky dohodnutého znenia sú: 1) zmena limitu pre komerčné oznámenia z 12 minút za hodinu na 20 % za deň od 6.00 do 18.00 h, 2) ochrana maloletých pred obsahom, ktorý im „môže uškodiť“, na základe rovnakej regulácie, aká sa uplatňuje na tradičné vysielanie a služby na požiadanie, 3) rozšírenie ustanovení o európskych dielach aj na poskytovateľov služieb na požiadanie, čo má zabezpečiť, aby európske diela tvorili aspoň 30 % ich katalógov a aby sa náležitým spôsobom zviditeľňovali, a 4) zahrnutie platforiem na zdieľanie videa do rozsahu pôsobnosti smernice o audiovizuálnych mediálnych službách na účely boja proti nenávisťným prejavom a ochrany nepnoletých osôb pred škodlivým obsahom. O schválení nových pravidiel sa v pléne hlasovalo 2. októbra 2018 a Rada smernicu s konečnou platnosťou prijme na jeseň 2018. Členské štáty budú mať 21 mesiacov na jej transpozíciu do vnútroštátneho práva^[1].

Smernica obsahuje osobitné pravidlá na ochranu nepnoletých osôb, čo sa týka tak tradičného vysielania, ako aj služieb VOD. Tieto pravidlá doplnili odporúčania z rokov 1998 a 2006 o ochrane nepnoletých a ľudskej dôstojnosti. V roku 2012 bola prijatá Európska stratégia vytvorenia internetu ako lepšieho miesta pre deti a podporuje ju program a [portál](#) Lepší internet pre deti (predtým program Bezpečnejší internet) v rámci nástroja Spájame Európu.

2. Autorské právo na jednotnom digitálnom trhu

EÚ v súčasnosti pracuje na aktualizácii pravidiel týkajúcich sa autorského práva na jednotnom digitálnom trhu, aby bolo možné dosiahnuť niekoľko zásadných cieľov: 1) širší cezhraničný prístup k online obsahu; 2) širšie možnosti [využitia materiálov chránených autorskými právami v oblasti vzdelávania, výskumu a kultúrneho dedičstva](#); 3) lepšie fungovanie trhu s autorskými právami; a 4) implementácia [Marrákešskej zmluvy](#) do práva EÚ. V súčasnosti prebiehajú rokovania a diskusie o balíku predpisov o autorských právach.

[1] Ďalšie informácie nájdete v dokumentoch týkajúcich sa postupu [2016/0151\(COD\)](#).

3. Európske filmové dedičstvo

Cieľom EÚ je povzbudzovať členské štáty k spolupráci pri ochrane a zachovávaní kultúrneho dedičstva európskeho významu (článok 167 ZFEÚ). Odporúčanie členským štátom vyzýva na metodické zhromažďovanie, katalogizáciu, ochranu a obnovu európskeho filmového dedičstva, aby ho bolo možné odovzdať budúcim generáciám. Členské štáty sa vyzývajú, aby každé dva roky podávali správy o tom, čo v tejto súvislosti podnikli, a Komisia na základe týchto informácií vypracuje správu o vykonávaní.

B. Kreatívna Európa

Podprogram MEDIA programu Tvorivá Európa je piatym viacročným programom od roku 1991 na podporu audiovizuálneho priemyslu. Vychádza z úspechov svojich predchodcov, programov MEDIA a MEDIA Mundus (2007 – 2013). Celkový rozpočet programu Tvorivá Európa dosahuje 1,46 miliardy EUR (2014 – 2020), čo predstavuje zvýšenie rozpočtu o 9 % v porovnaní s predchádzajúcimi programami. Minimálne 56 % tejto sumy je určených na podprogram MEDIA. Poskytuje podporu a príležitosti na financovanie projektov filmovej a televíznej tvorby, siete kín, filmových festivalov, získavania nových divákov, vzdelávacích opatrení pre odborníkov v audiovizuálnej oblasti, prístupu na trhy, distribúcie, vývoja videohier, distribúcie online a medzinárodných koprodukčných fondov. Komisia 30. mája 2018 uverejnila svoj návrh nariadenia, ktorým sa ustanovuje budúci program Kreatívna Európa (na obdobie 2021 až 2027). Rozpočet navrhnutý pre podprogram MEDIA môže dosiahnuť maximálnu výšku 1 081 000 000 EUR (58,43 % celkového finančného krytia pre nový program). Parlament i Rada v súčasnosti návrh Komisie skúmajú.

C. Mediálna gramotnosť a pluralita médií

Mediálna gramotnosť je schopnosť získať prístup k médiám, porozumieť a kriticky zhodnotiť rôzne aspekty médií a mediálneho obsahu a komunikovať v rôznych kontextoch. Ide o zručnosť, ktorá je veľmi dôležitá pre mladšiu generáciu aj pre dospelých. EÚ považuje mediálnu gramotnosť za dôležitý faktor aktívneho občianstva v dnešnej informačnej spoločnosti. V záveroch Rady o rozvoji mediálnej gramotnosti a kritického myslenia prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy z 30. mája 2016 sa uvádza, že mediálna gramotnosť je v ére internetu a sociálnych médií dôležitejšia ako kedykoľvek predtým a že musí tvoriť neoddeliteľnú súčasť vzdelávania a odbornej prípravy na všetkých úrovniach.

Pluralita médií vyvoláva potrebu transparentnosti, slobody a rozmanitosti v európskom mediálnom priestore. Začiatkom roka 2012 EÚ zriadila Centrum pre pluralitu a slobodu médií (CMPF) pri Centre Roberta Schumana pre pokročilé štúdie, čo je výskumná iniciatíva v rámci Európskeho univerzitného inštitútu vo Florencii spolufinancovaná EÚ. CMPF je ďalším krokom v pokračujúcom úsilí Komisie zlepšiť ochranu plurality a slobody médií v Európe a určiť opatrenia, ktoré treba prijať na európskej alebo vnútroštátnej úrovni s cieľom podporiť tieto ciele.

D. Ďalšie iniciatívy

Počas filmového festivalu v Cannes EÚ usporadúva debaty a panelové diskusie o rôznych témach, napríklad o financovaní filmu, filmovej distribúcii, získavaní divákov

a inováciách. [Európske filmové fórum](#) sa začalo v roku 2015 a predstavuje platformu na štruktúrovaný dialóg medzi tvorcami politiky a audiovizuálnym odvetvím. Od roku 2004 sa udeľuje cena s názvom Nový talent v EÚ s cieľom propagovať mladých európskych tvorcov, ktorí absolvovali odbornú prípravu financovanú programom MEDIA. [European Border Breakers Award](#) je cenou pre začínajúcich umelcov spolufinancovanou programom Kreatívna Európa.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament zdôrazňuje, že EÚ by mala stimulovať rast a konkurencieschopnosť audiovizuálneho odvetvia, pričom uznal jeho širší význam pre zachovanie kultúrnej rozmanitosti.

1. Európsky audiovizuálny priemysel

V nadväznosti na svoje uznesenie zo 16. novembra 2011 o európskej kinematografii v digitálnom veku^[2] Parlament vo svojom uznesení z 28. apríla 2015 o európskom filme v digitálnom veku^[3] vyjadruje silnú podporu európskym filmárom a zdôrazňuje úlohu finančnej podpory poskytovanej podprogramom MEDIA v rámci programu Tvorivá Európa. Zdôrazňuje tiež význam filmovej gramotnosti a získavania nových divákov.

Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. septembra 2012 o internetovej distribúcii audiovizuálnych diel v Európskej únii^[4] skúma aspekty autorských práv a výzvy, ktoré prináša digitálna dostupnosť audiovizuálnych diel z hľadiska ochrany autorských práv. O správe o vykonávaní programu Kreatívna Európa, a teda aj podprogramu MEDIA, hlasoval Výbor pre kultúru a vzdelávanie (CULT) v januári 2017 a príslušné uznesenie bolo v pléne prijaté 2. marca 2017^[5]. V tomto uznesení sa zdôrazňuje potreba primeraného rozpočtu a zjednodušené administratívne postupy s cieľom dosiahnuť väčší vplyv. Poslanci tiež zdôraznili význam zjednodušenia prístupu malých organizácií či projektov k financovaniu.

2. Cena LUX

Cena LUX, ktorú ustanovil Európsky parlament a po prvýkrát ju udelil v roku 2007, sa zameriava na podporu distribúcie európskych diel v celej EÚ tým, že sa poskytujú prostriedky na titulky k filmom v 24 úradných jazykoch EÚ, vrátane filmov v pôvodnom jazyku a filmov pre nepočujúcich a ťažko počujúcich.

3. Smernica o audiovizuálnych mediálnych službách

Parlament vo svojich uzneseniach o televízii z 80. a začiatku 90. rokov 20. storočia opakovane vyzýval na vytvorenie spoločných technických noriem pre priame satelitné vysielanie a pre televíziu s vysokým rozlíšením. Smernica o televízii bez hraníc bola prijatá v roku 1989 a Parlament ju odvtedy dôrazne podporuje. Táto smernica bola revidovaná v rokoch 1997 a 2007 a potom premenovaná na smernicu o audiovizuálnych mediálnych službách. Jej schválenie bolo výsledkom rokovaní medzi

[2]Ú. v. EÚ C 153 E, 31.5.2013, s. 102.

[3]Ú. v. EÚ C 346, 21.9.2016, s. 10.

[4]Ú. v. EÚ C 353 E, 3.12.2013, s. 64.

[5]Ú. v. EÚ C 263, 25.7.2018, s. 19.

Parlamentom a Radou, v ktorých sa zohľadnila väčšina námietok, ktoré Parlament vyjadril počas prvého čítania.

Parlament veľmi pozorne sleduje vykonávanie smernice o audiovizuálnych mediálnych službách. Vo svojom uznesení z 22. mája 2013 o vykonávaní smernice o audiovizuálnych mediálnych službách^[6] Parlament predložil niekoľko pripomienok a odporúčaní, najmä pokiaľ ide o prístupnosť, propagáciu európskych audiovizuálnych diel, ochranu maloletých, reklamu, budúce výzvy a medzinárodnú konkurenciu.

Vo svojom uznesení zo 4. júla 2013 o hybridnej televízii (Connected TV)^[7] Parlament vyzval Komisiu, aby vyhodnotila, do akej miery je nutné prepracovať smernicu o audiovizuálnych mediálnych službách a ostatné súčasné požiadavky stanovené v nariadeniach o sieťach a médiách (napríklad telekomunikačný balík). Potreba revízie sa vzťahovala najmä na pravidlá vysledovateľnosti a nediskriminačného prístupu k platformám pre poskytovateľov a tvorcov obsahu, ako aj pre používateľov, rozšírenie koncepcie platforiem a prispôsobenie existujúcich nástrojov novým podmienkam, ako je rozvoj hybridnej televízie.

Dňa 12. marca 2014 Parlament prijal uznesenie o príprave na plne konvergovaný audiovizuálny svet^[8] (v reakcii na zelenú knihu Komisie na tú istú tému). Parlament v ňom zohľadňuje konvergenciu trhov, zdôrazňuje potrebu zachovať prístup a vyhľadateľnosť a chrániť rozmanitosť a modely financovania a analyzuje infraštruktúru a frekvencie, hodnoty a regulačný rámec.

V nadväznosti na tieto parlamentné uznesenia a vzhľadom na rýchle tempo zmien v audiovizuálnom sektore Komisia 25. mája 2016 predložila návrh na zmenu a doplnenie smernice o audiovizuálnych mediálnych službách. Výbor CULT, ktorý je v tejto veci gestorským výborom, o svojej [správe](#) hlasoval v apríli 2017 v rámci riadneho legislatívneho postupu a rozhodol sa začať medziinštitucionálne rokovania s Radou. Po ukončení rokovaní medzi Radou a Parlamentom 6. júna 2018 sa uskutočnilo hlasovanie vo výbore, a to 11. júla 2018. Revidovaný právny predpis sa bude vzťahovať na vysielateľov, ale aj na platformy videa na požiadanie a na zdieľanie videa, napríklad Netflix, YouTube alebo Facebook, ako aj na živé vysielanie na platformách na zdieľanie videa. Vyjednávačom Parlamentu sa tiež podarilo zabezpečiť zvýšenú ochranu detí, prísnejšie pravidlá týkajúce sa reklamy a požiadavku, aby aspoň 30 % obsahu v programoch na televíznych kanáloch a platformách VOD tvorili európske diela. O schválení nových pravidiel sa v pléne hlasovalo 2. októbra 2018.

Katarzyna Anna Iskra
10/2018

[6]Ú. v. EÚ C 55, 12.2.2016, s. 71.

[7]Ú. v. EÚ C 75, 26.2.2016, s. 141.

[8]Ú. v. EÚ C 378, 9.11.2017, s. 140.

